

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Dispvatio CXVIII. De Gratiâ efficaci.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

DISPUTATIO CXVIII.

De Gratia efficaci.

I. De origine, progressu, & fine hujus controversiæ.

ULLA celebrior hodie in scholis quaestio, nulla majore contentione disputata. Hæc nimirum est gravissima illa inter duas religionum hominum familias, Patrum scilicet Dominicanorum & nostram controversia, quæ Salmantica in Hispaniâ primùm inter Dominicum Bannez & Ludovicum Molinam orta, omnes postea Europæ provincias peragravit, ac demum Romæ multis annis coram Pontificibus Clemente VIII. & Paulo V. ab utriusque Religionis Theologis est agitata: cui disputationi is demum finis impositus, ut utrisque sententiam, citra tamen alterius partis censuram, defendere liceret. Non multò tamen postea decrevit Pontifex, ut non nisi sedis Apostolicæ permissu libri ulli hac de re Typis deinceps mandarentur. Quod deinde mandatum ab Urbano VIII. die vigesimo Maii, anno 1625. est renovatum.

Quid Clementis VIII. Paulus V. & Urbanus VIII. hac de re decreverint.

II. Quicquid sedis Apostolicæ auctoritatis non geritur, inauspicatò fieri jure censetur.

III. Viramque in hac controversiâ sententiam obiter proponam.

IV. Deus ex sua parte omnia ponit, & per hominẽ stat, quo minus convertatur.

Quid sit resistere Spiritui Sancto.

V. Gratia efficax ita suadet ut persuadeat.

Pontificum ergo decretis, ut par est obtemperando, hunc de efficaciâ gratiæ tractatum, modumque divini auxilii cum arbitrii nostri in agendo indifferentiâ componendi omittam. Id nimirum summæ in terris potestatis auctoritas, id Apostolicæ sedis reverentia postulat, à cujus præscripto discedere nemini fas est, & sicut quod illius nutu ductuque fit, feliciter fieri censetur, ita quicquid ejus auspiciis non geritur, inauspicatò præstari, jure ab omnibus existimatur.

Nihil tamen vel contra prædictorum Pontificum decreta, vel debitum primæ sedi obsequium, facturum me existimo, si utramque hac de re sententiam, & quaestionis statum breviter proponam, nec nostram opinionem probando, nec contrariam ullo modo impugnando, id enim à probis & piis viris, sedisque Apostolicæ observantissimis hodie præstari animadverto, qui tamen hoc faciendo nil omnino se dictis mandatis contravenire arbitrantur.

Gratia sufficiens illa à Theologis nuncupatur, quæ vires ad boni aliquid præstandum sufficientes suppeditat citra effectum, juxta illud Isaia 5. v. 4. *Quid debui facere vinea mea, & non feci, & subjungit, expectavi ut faceret uvas, ergo sufficientem ad hoc habebat virtutem; sic Matth. 23. dicit Christus Hierusalem, Quoties volui congregare filios tuos, & noluisse: ex quibus habetur, Deum sæpè ex sua parte facere omnia, quæ requiruntur, & per hominem stare quo minus convertatur. Hoc etiam sensu dicuntur homines sæpè Spiritui sancto resistere, id est sanctis ejus inspirationibus, quibus consentiendo benè operari potuissent. Et ut alia plurima omittam Apoc. 3. v. 20. dicit Deus. *Ece sto ad ostium & pulso, si quis aperuerit mihi intrabo ad illum.**

Gratia efficax est, quæ non solum excitando præbet vires sufficientes ad aliquod bonum præstandum, sed de facto sortitur effectum, seu ita suadet hanc proinde quisquis habet, infallibiliter convertitur, de qua loquitur Christus Joannis 10. dum de ovibus suis dicit:

*Non rapiet eas quisquam de manu meâ, & Apostolus ad Romanos 8. Quos vocavit (efficaci scilicet vocatione) hos & justificavit: clarissimè verò Ezech. 36. statuitur gratia efficax, cum dicit Deus, Spiritum meum ponam in medio vestri, & faciam ut in præceptis meis ambuletis, & alia hujusmodi. De qua proinde S. Augustinus de prædestinatione Sanctorum cap. 8. & alibi ait: *Hæc gratia à nullo duro corde respuitur, ideo quippe tribuitur, ut cordis duritia primitus auferatur.**

Gratia efficax (sufficiens) in divinis Literis fit mentio.

Primus itaque, isque hodie celeberrimus gratiam efficacem explicandi modus est, eam consistere in Prædeterminatione Physicâ, qualitate scilicet à Deo animæ impressâ, qua in voluntatem antecedenter influit, eamque ita præviè ad consensum movet ac determinat, ut stante hac motione non possit non consentire. Dicit itaque hæc sententia, præter gratiam excitantem, quæ est actus vitalis ab intellectu vel voluntate elicitus, secundum diversas hac de re sententias, infundi à Deo in priori naturæ ad consensum (voluntate quoad hoc purè passivè se habente) aliam qualitatem fluentem non vitalem, quam gratiam efficacem nuncupant, tantæ virtutis ut absolute rapiat planè ad actum, ad quem movet, ac stante prædeterminatione, voluntas non potest non consentire. Talis itaque conditionis eam esse aiunt, ut in sensu diviso illius, impotens omnino sit voluntas ad boni quidquam operandum, in sensu verò composito econtrariò non possit non agere, seu actionem suspendere, multò minùs habere disconsensum circa bonum illud, quod ei fuerat per gratiam excitantem inspiratum. De hac qualitate explicant illud, *voluntati ejus quis resistet: item illa quæ passim dicunt Scripturæ & Patres, Deum scilicet facere ut faciamus, operari in nobis, velle & perficere, auferre cor lapideum, &c.* Per hanc etiam docent justos ab injustis, electos à reprobis discerni, & similia. In hanc demum ut in primam radicem totam justificationis nostræ & glorificationis seriem conjiciunt, utpote quæ omnem dispositionem ad gratiam, & consensum ad bonum antecedit.

VI. Refertur iteutiã gratiam efficacem statui in prædeterminatione physica.

Prædeterminationis natura ultrius declaratur.

Hæc tanquam validi ci justificationis & glorificationis tribuitur.

Hæc est sententia Patrum Dominicanorum: eam docet Bannez 1. p. q. 14. art. 13. & alibi sæpè Didacus Alvarez de auxiliis d. 18. 19. 108. variisque aliis locis, Naverete tomo 2. controversiâ 19. §. 1. & controversiâ 21. §. 23. Martinez 1. 2. q. 10. art. 4. dubio 1. conclusione 2. Nazarius, Cabrera & alii apud Tannerum 1. 2. disp. 6. q. 2. dub. 3. Eandem sententiam sequitur Zumel 1. 2. q. 111. & alii. Inò nonnulli ex iis affirmant, Deum hujusmodi qualitatem imprimendo, non ad actus tantum bonos, sed etiam malos prædeterminare physicè, & præmovere voluntatem, non quidem ut mali sunt, sed ut entia, quam Alvarez citatus d. 24. num. 16. ait, paucis exceptis, esse Thomistarum fere omnium sententiam.

VII. Auctores præcipui qui gratiam efficacem in prædeterminatione physica constituant.

Secunda sententia est Theologorum omnium nostræ societatis, qui docent nullam in priori naturæ & antecedenter ad actualem consensum infundi qualitatem, vel auxilium ejus virtutis, ut

VIII. Secundum sententiam omnium hujusmodi antecedentem qualitatem negat.

vel vo-

vel voluntatem ad consentiendum in particulari necessitet, vel stare nequeat cum dissensu: ita imprimis Molina in Concordiâ q. 14. art. 13. d. 37. & 37. & 38. & q. 23. art. 4. & 5. Bellarminus lib. 1. de gratiâ & libero arbitrio cap. 12. & lib. 4. cap. 14. & lib. 6. cap. 15. Valentia hic q. 3. punct. 4. §. 2. Vasquez 1. p. d. 88. cap. 6. & d. 98. cap. 5. Fonseca lib. 6. Metaphysicæ cap. 2. q. 5. sect. 10. Lessius opusculo de gratiâ efficaci cap. 1. Tannerus 1. 2. disp. 6. q. 2. dub. 3. Salas 1. 2. tract. 5. disp. 3. sect. 2. & ut alios plurimos omitam,

omnium eruditissimè Suarez tribus libris de hac re scriptis, ubi ostendit eam communem fuisse veterum Theologorum sententiam. Ex aliis verò eandem sententiam docent Ruardus Tapperus Decanus Lovanicus, Stapletonus lib. 4. de justificatione, cap. 1. & sequentibus, & in antidotis Evangelicis cap. 11. Matth. vers. 22. Mascarenas etiam Episcopus in tractatu hac de re scripto d. 2. parte 2. & 3. ubi pro nostrâ sententiâ multos citat, tum ex modernis, tum antiquis scriptoribus. Hæc de præfenti difficultate sufficiant.

Hanc sententiam nostri omnes, & alii multi defendunt.

DISPUTATIO CXIX.

De influxu gratiæ habitualis in actus liberos.

SECTIO PRIMA.

Quo modo gratia habitualis, & habitus infusus influant in actus liberos justorum.

I. Status præfentis difficultatis proponitur.

Ratio dubitandi est, sæpè namque accidit ut homo justus non solum sit indifferens, seu in actu primò constitutus in ordine ad varios actus bonos eliciendos, sed ad actum bonum subinde eliciendum, vel peccandum, ut cum gravis aliqua insurgit tentatio, vel cum à Tyranno examinatur circa Fidem, aut in ultimo instanti, quo urget præceptum aliquod, & in similibus, in quibus justus in potentiâ proximâ est ad peccandum mortaliter. In his ergo casibus justus ad vincendas has tentationes, & implenda mandata, potens constituitur per ipsos habitus infusos, per habitum scilicet charitatis, & alios.

II. Si charitatis habitus existat in voluntate antecedente ad actum, tolli videtur libertas.

Hinc ergo oritur difficultas: tolli namque videtur libertas, cum aliquid in actu primò ponatur repugnans cum dissensu, habitus scilicet charitatis, hic autem stare nequit cum dissensu, dissensus quippe in his circumstantiis, sive positivus ille sit, sive mera ommissio actus, est peccatum mortale, ut supponimus, cum quo stare nequit habitus charitatis, ergo in actu primò est aliquid hic & nunc tollens libertatem, cum tollat alteram partem contradictionis. Quamvis etenim hi habitus stare possint cum aliquo dissensu, non tamen cum dissensu hujusmodi peccaminoso.

III. Mirum est quomodo variè hæc de re dicendi modis.

Hic nodus mirum est quomodo doctissimorum etiam hominum torserit ingenia, ut constabit ex variis eorum respondendi modis, quos hic subjiciam: nec satis se fortasse ab illo aliqui expediunt.

IV. Primum modus est, ut quis antequam operetur, statuat efficaciter servare præceptum.

Primò itaque dicunt nonnulli, posse habitum charitatis concurrere ad actum per quem impletur præceptum, modò præcedat actus efficax, quo quis velit non transgredi hoc præceptum, tunc enim nullum est periculum, ne componatur habitus charitatis cum peccato, hoc namque actu posito, non potest homo ille peccare. In eodem ergo instanti reali pro quo urget præceptum amoris Dei exempli gratiâ, quatuor statuunt signa rationis: in primo signo aiunt voluntatem habere potestatem ad amandum vel omittendum amo-

R. P. Comptoni Theol. Scholast. Tom. I.

rem, sive purè negativè, sive etiam positivè, vel etiam ad odium: in secundo signo homo non peccat, sed statuit implere præceptum: in tertio habet habitum charitatis: in quarto demum actum supernaturalem amoris elicit per ipsum habitum charitatis.

Sed contra hoc est primò: jam etenim prius semper ante concursum gratiæ adjuvantis vincitur tentatio per solas vires naturæ, quod tamen non parvum videtur inconveniens: sic namque victoria tentationum in justis nunquam esset meritoria. Contra secundò: nec enim semper per omnia hæc signa procedunt iusti, dum tentationes patiuntur, vel instat tempus præcepti, sed frequenter directè & immediatè feruntur in ipsum præceptum, ergo tunc saltem urget proposita difficultas. Contra tertio: hinc namque sequitur actum ipsum quo impletur præceptum in his circumstantiis, nunquam esse liberum in se & formaliter quoad substantiam, cum ad prius propositum non peccandi, vel implendi præceptum sequatur tanquam actus imperatus ad imperantem. Imò ulterius, in instanti quando moventur homines ad primam conversionem, sequi videtur, illos qui non convertuntur, sed illo instanti peccant, vel non habere auxilium adjuvans sufficiens ad conversionem supernaturalem, & sicut oportet ad justificationem, vel iis inutiliter planè conferri: cum siquidem eodem signo secundum hanc sententiam datur peccatori auxilium transiens, quo iusto conservatur permanentes, in tertio scilicet signo, juxta dicta in fine numeri præcedentis, inutiliter ei in posteriore illo signo ad peccandum daretur gratia adjuvans, cum jam uti eâ non possit.

Secundò ergo dicunt alii, in hoc casu, quem putant rarè contingere, ut scilicet iustus proximè potens sit ad opus bonum exercendum ex motivo virtutis infusæ, & ad peccandum per actum contrarium, dicunt, inquam, si hoc contingat, iustum nunquam operari per habitus infusos, sed actum supernaturalem per quem implet præceptum, vel tentationi resistit, exercere per auxilium actuale extrinsecum, vel qualitatem internam transeuntem, quorum utrunque stare potest cum peccato mortali.

Hæc responsio probabilis est, salvat quippe libertatem, & simul statuit principium sufficiens actus supernaturalis: si tamen salvari possit libertas ad peccandum cum concursu habituum internum, non est confugiendum ad auxilium actuale, tum quia superfluum, si aliunde sit in animâ principium

In eodem instanti reali quatuor statuuntur signa rationis.

V. Sed contra: hinc enim sequeretur tentationem per vires naturæ vinci.

Deinde actus quo impletur præceptum, nunquam esset formaliter liber.

Sequitur insuper, ut qui peccat, inutiliter daretur gratiam sufficientem.

VI. Dicunt alii, hominè iustum in prædictis circumstantiis nunquam operari per habitus infusos.

VII. Sed contra: auxiliium namque, quod ipsi statuunt, videtur plurius servari.